

REPORTATGE

Caminar cap a la llibertat

L'estiu del 1976, la Sènia va quedar envoltada i aïllada per la Guàrdia Civil amb l'objectiu d'evitar la celebració de la Marxa de la Llibertat, un acte que volia reclamar l'amnistia, les llibertats bàsiques i recuperar l'Estatut d'Autonomia. La marxa del sud, com les de la resta de Catalunya, mai es va iniciar, però la seua prohibició va esdevenir una dosi d'energia per a una generació que anhelava canvis. El 4 de juliol passat, la localitat del Montsià en va commemorar els 40 anys.

A l'esquerra, el símbol que va representar i popularitzar la Marxa de la Llibertat. A la dreta, membres de l'organització de la columna de la Sènia durant la commemoració del 40è aniversari. / CEDIDES

LA SÈNIA Francesc Millan

El final de la dictadura franquista havia de significar l'inici d'una època de canvis i llibertats que, durant temps, havien quedat soterrades per la temor i la prudència que generaven els tentacles del règim. A la pràctica, però, aquesta transició va esdevenir més costosa del que s'imaginava i, a la societat espanyola, no li va ser fàcil desenganxar-se de les teranyines d'un passat massa determinant. La Sènia, i també les Terres de l'Ebre, ho van haver de partir el 4 de juliol de 1976, quan la Guàrdia Civil, impregnada encara de repressió, va prohibir arreu de Catalunya la celebració de diverses manifestacions pacífiques a favor d'oblidar el passat i caminar cap a un futur democràtic.

SORTIR DE LA CLANDESTINITAT

Amb la mort del dictador Francisco Franco, alguns moviments catalanistes, que fins llavors havien sobreviscut entre la clandestinitat, van decidir sortir al carrer per reivindicar-se. Va ser el cas de l'Assemblea de Catalunya que, juntament amb l'organització catòlica Pax Christi, van llançar diverses campanyes per reclamar llibertats i garantir un cert reconeixement al poble i la cultura catalana; tan atacada durant la dictadura.

Sota el lema *Poble català, posa't a caminar*, la Marxa de la Llibertat va ser una de les primeres crides. I volia

sonar amb força. S'havia acordat que la Marxa s'escenificaria com un conjunt de manifestacions que, sortint des de diversos punts d'inici, havien de recórrer caminant diferents pobles catalans. El final de trajecte havia de ser el monestir de Poblet, on havien d'arribar tots alhora la diada de l'Onze de Setembre.

Amb destí comú, s'hi van configurar un total de sis columnes per tal d'intentar abastar totes les zones del territori català. "En sortien del sud i del nord del país; també, de Lleida

Molts joves esperaven el final de la dictadura per reclamar una sèrie de canvis, drets i llibertats

i, fins i tot, del País Valencià", recorda Arcadi Oliveres, economista i activista sempre actiu en la lluita per la llibertat.

Era un projecte potent i esperançador, que volia demostrar la força de tot un poble silenciats durant anys. El mateix Oliveres recalca el caràcter de denúncia que va adquirir l'acte. "Eren temps d'expressar tot allò que havíem callat durant anys; volíem reivindicar-nos". Per fer-ho, s'havien establert quatre punts bàsics entorn els quals giraria gran part de la lluita catalanista de final del segle XX: llibertat, amnistia i Esta-

tut d'Autonomia. L'objectiu era clar; ara calia fer-lo arribar a tot arreu dels Països Catalans. "En gran part, la Marxa de la Llibertat volia transmetre aquest missatge a tots els racons del país, ja que el moviment tenia suport a les grans ciutats, però la població de les comarques ho desconeixia", afegeix Oliveres, que va ser el responsable de la columna que havia de sortir de la Sènia.

REPRESSIÓ I DETENCIONS Tot i els preparatius, la Marxa per la Llibertat mai va caminar. En cap dels sis recorreguts que s'havien planificat. Quaranta anys després, Arcadi Oliveres creu que la negativa de la Guàrdia Civil a dur a terme la manifestació els hi va donar més força. "La prohibició i l'actuació de la policia va multiplicar l'impacte dels nostres actes i, alhora, va reafirmar els motius pels quals ho estàvem fent".

Hi coincideixen Marutxi Ballester i Víctor Gimeno, un matrimoni de la Sènia que van ajudar a organitzar els preparatius de la columna i que van viure de molt a prop tot el que va succeir a la Sènia. "El desplegament de la Guàrdia Civil va ser desproporcionat; es van desplaçar 400 agents fins a la Sènia i els voltants i es van instal·lar tot el cap de setmana al pati de les escoles", visualitza Víctor Gimeno. "Ens van tractar com si fóssem terroristes i, al

cap i a la fi, només volíem reclamar unes llibertats bàsiques", fa memòria, també, Marutxi Ballester.

La Guàrdia Civil, i també membres de la Brigada Político-social, van aïllar el municipi senienç i en van prohibir l'entrada o la sortida. "Només podien accedir o sortir de la Sènia aquelles persones que demostraven que n'eren habitants i, sempre, justificant-ne l'acció", narra Ballester. Totes aquelles persones sospitoses de formar part de l'organització de la marxa o, si més no, de portar intencions d'anar-hi van ser detingudes. "Si trobaven algú que portés pamflets, enganxines o algun objecte relacionat amb la marxa era detingut i traslladat a la comissaria de Tortosa", afirma Arcadi Oliveres que, com molts altres, va haver de passar tres dies retingut

La Guàrdia Civil va perseguir el moviment fins que va aconseguir evitar-ne la celebració

al calabós de Tortosa. "Simplement, vaig dir-los que anava a la Marxa de la Llibertat de la Sènia", sentència ara amb un somriure incrèdul.

La persecució ja havia començat setmanes abans del 4 de juliol. De fet, a final de maig, el ministeri de

Governació, sota les ordres de Manuel Fraga, va desautoritzar la Marxa i, per tant, en prohibia el desenvolupament. Tot i això, es va acordar que es desobeiria aquest acord. "I fins a l'últim dia ho vam intentar", relaten, gairebé a l'uníson, Ballester i Gimeno. Tot i això, i com a tot Catalunya, la Sènia va comprovar que el desplegament de la Guàrdia Civil era immensament superior a la gent decidida a participar-hi. La societat catalana tornava a ser víctima de les amenaces d'un règim que encara ressonava a prop.

OBLIGATS A CONTINUAR El fracàs de la Marxa de la Llibertat no va significar un fracàs. "A poc a poc, les mostres de suport van anar augmentant i el nostre missatge era més clar", subratlla Oliveres, conscient que aquell fet va significar un punt d'inflexió en molts aspectes. També va ser un dia difícil d'oblidar per a Marutxi Ballester i Víctor Gimeno que recorden que s'havia acordat que cada columna transportaria una camiseta de la Marxa fins, poble per poble, fer-la arribar al monestir de Poblet. "Com la flama a les olimpíades", aclareix, atent, Gimeno. Paradoxalment, tot i que la camiseta mai va arribar al seu destí, aquells anys, a l'imaginarí de molts catalans i espanyols es va encendre una flama que, després de dècades apagada, desitjava allunyar-se de la foscor del passat. ■